

и др. подобни. Трудодни се начисляват и във фиксиран брой, във форма на заплата или друг вид възнаграждение на ръководещия персонал и на други лица, а в животновъдството — главно за получените резултати.

На практика трудодният се използва обаче твърде широко и общо при изчисляване производителността на труда, поради липсата на подходящ критерий. Освен това изчисляването производителността на труда средно на един трудоден представлява несъмнен интерес от гледна точка на самия трудоден, като мярка на самия трудоден.

Във всеки случай остава открита задачата производителността на труда при ТКЗС да се изчислява по човекодни, както това е в ДЗС и в промишлеността. При всичкото си несъвършенство човекодният би представлявал и в ТКЗС една мярка обективно по-еднородна и определена, отколкото трудодният.

Отчитането на труда в човекодни би могло да стане най-добре въз основа на преки данни. Това не би създавало особени усложнения за счетоводството на ТКЗС. В първичната документация, във ведомостите за трудодните се съдържат данни за броя на лицата, изпълнявали работа в стопанството в различните дни. Касае се до просто сумиране на тия данни веднъж в годината, помесечно и пр. — според поставената задача.

Броят на човекодните, с известна условност, може да се получава и най-често се получава въз основа на данните за трудодните, чрез превръщането им в човекодни посредством съответни приравнителни коефициенти.

Един видимо прост начин на превръщане трудодните в човекодни се състои в изчисляването на основа на нормите на изработката при различните работи. Пресмята се количеството трудови норми, което съответствува на начислените трудодни и, доколкото една трудова норма предвижда изработката в един работен ден, количеството изработени трудови норми се приема за количество изработени човекодни. Този начин на изчисление и приравняване има обаче твърде съществени недостатъци. Най-съществената слабост идва от това, че самите трудови норми може да не са и най-често действително не са точно изражение на обществено необходимото работно време за извършване на работата. Неточни и недостатъчно пълни са и данните за обема на различните извършени работи. Фактически изразходваното работно време може при това да не съвпада с нормата. Изчисляването по този способ би дало изобщо условни, не особено точни резултати.

Приравнителни коефициенти за превръщането на трудодните в човекодни се получават и въз основа на данните от домакинските бюджети на членовете на ТКЗС. По тези бюджетни данни може да се определят средните величини на количествата труд (в дни и часове), разходвани от кооператорите в личните им стопанства и в общественото стопанство на ТКЗС и оттук да се определят съотношенията между разходваното работно време и начислените трудодни. Слаба страна на преводните коефициенти, изчислени на тази основа, е най-често недостатъчната репрезентативност на данните, по които те са изчислени — недостатъчният брой и недостатъчната репрезентативност на наблюдаваните домакинства, недостатъци в регистрацията и други подобни.

Най-добре отговарят на изискванията за пълнота и научна обосноваваност на преводните коефициенти коефициентите, получени по реда на